

A számítógépes helyfoglalási rendszerek ügyviteli szabályzatáról és a 2299/89/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 80/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben hivatkozott „tulajdonos fuvarozó” fogalmának meghatározásáról

(2009/C 53/02)

Bevezetés

1. A számítógépes helyfoglalási rendszerek (a továbbiakban: CRS) ügyviteli szabályzatáról szóló, 2009. január 14-i 80/2009/EK rendelet a 2299/89/EGK rendelet helyébe lép. A 2299/89/EGK rendelet számos elemét, köztük a számítógépes helyfoglalási rendszerekben feltüntetett „tulajdonos fuvarozó” meghatározását is módosítja. E dokumentum célja, hogy a piaci szereplők számára egyértelműsítse ezt a meghatározást, egyben ismertesse, hogy a bizottsági szolgálatok mely szempontok alapján állapítják meg egy adott légi fuvarozó vagy vasúttársaság minőségét ebben a tekintetben.
2. Jelen magyarázó megjegyzések nincsenek joghatással a Szerződés 81. és 82. cikkének alkalmazására.
3. A „tulajdonos fuvarozó” fogalmának ebben a dokumentumban adott meghatározása nem sérti az Európai Közöségek Bíróságának esetleges egyéb értelmezését.

1. A „TULAJDONOS FUVARÓZÓ” FOGALMA

4. A 80/2009/EK rendelet 2. cikke a következőképpen határozza meg a tulajdonos fuvarozó fogalmát, tovább pontosítja a tőkerészesedés és az ellenőrzés meghatározása mentén:
 - „Tulajdonos fuvarozó”: olyan légi fuvarozó vagy vasúttársaság, amelynek közvetve vagy közvetlenül, egyedül vagy másokkal együttesen tőkerészesedése van egy rendszerszolgáltatóban, vagy ellenőrzése alatt tartja azt, vagy jogokkal és képvisellel rendelkezik a rendszerszolgáltató, valamint az általa tulajdonolt vagy ellenőrzése alatt tartott légi fuvarozó vagy vasúttársaság igazgatótanácsában, felügyelőbizottságában vagy bármely más irányító testületében,
 - „Ellenőrzés”: olyan kapcsolat, amely olyan jogokon, szerződéseken vagy bármely más eszközön alapul, amelyek külön-külön vagy kombinálva a ténybeli, illetve jogi feltételek figyelembevételével lehetőséget nyújtanak egy vállalkozás feletti döntő befolyás gyakorlására, különösen:
 - a tulajdonlás vagy a vállalkozás vagyontárgyainak összességére vagy azok egy részére kiterjedő használati jog biztosításával,
 - olyan jogok vagy szerződések révén, amelyek döntő befolyást biztosítanak egy vállalkozás irányító testületeinek összetételére, az azokban folyó szavazásra vagy döntéseikre,
 - „Tőkerészesedés egy rendszerszolgáltatóban, vagy képviselt a rendszerszolgáltató igazgatótanácsban, felügyelőbizottságban vagy bármely más irányító testületében”:

olyan befektetés, amely jogokkal, valamint képvisellel ruház fel a rendszerszolgáltató igazgatótanácsában, felügyelőbizottságában vagy bármely más irányító testületében, és melynek révén – egyedül vagy másokkal együttesen – döntő befolyás gyakorolható a rendszerszolgáltató működése felett.

5. A fenti meghatározások a rendszerszolgáltató működése feletti döntő befolyás gyakorlásának különböző lehetőségeit veszik alapul, különös hangsúlyt fektetve a tőkerészesedésre. Az „ellenőrzés” fogalma ténylegesen azokat a helyzeteket írja le, amelyekben a tulajdonlás a rendszerszolgáltató feletti döntő befolyás gyakorlásának lehetőségét hordozza. Az ügyviteli szabályzat értelmezésében a tulajdonos fuvarozó fogalma a rendszerszolgáltatóban való tőkerészesedésre, a kapcsolt jogokra vagy az irányító testületben való képviseletre, valamint a részesedés révén a légi fuvarozóra vagy a vasúttársaságra ruházható, a rendszerszolgáltató működése feletti döntő befolyásra való kifejezett utalással bővül.

2. A TULAJDONOS FUVARÓZÓI MINŐSÉG MEGÁLLAPÍTÁSA

6. A „tulajdonos fuvarozó” meghatározása az „ellenőrzés” és a „döntő befolyás” fogalma köré rendeződik. Az „ellenőrzésnek” a 80/2009/EK rendelet 2. cikkében megfogalmazott meghatározása megegyezik a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete) szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK rendelet⁽¹⁾ 3. cikkének (2) bekezdésében szereplő „irányítás” meghatározásával. Ennek megfelelően az „ellenőrzés” és a „döntő befolyás” fogalmát ugyanúgy kell értelmezni, mint ahogyan az a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendelet szerinti *egységes jogalkalmazásról szóló bizottsági közleményben*, különösen annak II.2. és II.3. pontjában (irányításként és meghatározó befolyásként) szerepel (HL C 95., 2008.4.16.) Az alábbiakban ismertetjük a főbb vonatkozó fogalmakat a 80/2009/EK rendelet alkalmazásában.

2.1. Döntő befolyás szerzése

7. Az irányítást a hivatkozott forrás a vállalkozás feletti meghatározó befolyás gyakorlásának lehetőségeként definiálja. Mindez független attól, hogy a meghatározó befolyást ténylegesen gyakorolják-e vagy tervezik-e gyakorolni. Meghatározó befolyásra többek között az alábbi módokon lehet szert tenni:
 1. *Tőkerészesedés*: az irányítás vagy meghatározó befolyás megszerzésének legáltalánosabb módját az eszközök vagy a részvények megszerzése jelenti, ez utóbbi közös

⁽¹⁾ HL L 24., 2004.1.29., 1. o.

irányítás esetén részvényesi megállapodással is összekapcsolódhat. Tőkerészesedésre közvetlen befektetéssel, de közvetetten – rendszerszolgáltatóba közvetlenül befektető vállalkozás tulajdonhányadának felvásárlásával – is szert lehet tenni. Az igazgatótanácsban, felügyelőbizottságban vagy bármely más irányító testületben gyakorolt jogok vagy képviselő révén a befektető meghatározó befolyásra tehet szert, azaz részvényesként a rendszerszolgáltató működését befolyásoló döntéseket hozhat vagy vétőzhat meg;

2. **Szerződések:** meghatározó befolyásra szerződéskötéssel is szert lehet tenni. A szerződés akkor ruház fel meghatározó befolyással, ha a részvények vagy eszközök megszerzésének esetéhez hasonlóan a rendszerszolgáltató vezetése és erőforrásai felett – tartósan – irányítási jogot biztosít. A vezetés és az erőforrások irányítási jogán kívül az ilyen szerződések esetében feltétel a hosszú táv is;
3. **Más eszközök:** az irányítás megszerzésében döntő szerepet játszhatnak pusztán a gazdasági kapcsolatok is. Rendkívül fontos hosszú távú szállítási megállapodások vagy a szállítók, illetve ügyfelek által nyújtott hitelek – bizonyos feltételek mellett – meghatározó befolyást engednek a rendszerszolgáltató felett.

2.2. Egyedüli tulajdonos fuvarozó

8. A légi fuvarozó vagy vasúttársaság önmagában is meghatározó befolyást gyakorolhat egy rendszerszolgáltató felett. Két általános helyzetet különböztethetünk meg, amikor egy vállalkozás egyedüli irányítással bír. Először is az egyedüli irányítással rendelkező vállalkozás rendelkezik azzal a joggal, hogy a vállalkozás stratégiai üzleti döntéseit meghatározza. Ezt a befolyást jellemzően a szavazati jogok többségének megszerzésével éri el. A *meghatározó befolyás* ilyen értelemben feljogosít a vállalkozás stratégiai üzleti magatartását meghatározó döntéseinek meghozatalára. Az egyedüli irányítás másik alaphelyzete, amikor egy vállalkozásban egyetlen részvénytulajdonos megvétőzhat stratégiai döntéseket, de önmagában olyan hatáskörrel nem bír, hogy stratégiai döntéseket érvényre juttasson (az úgynevezett negatív egyedüli irányítás). Ezekben a helyzetben a *meghatározó befolyás* annak a lehetőségét jelenti, hogy a részvénytulajdonos a stratégiai döntések elfogadását megakadályozhatja.
9. Az egyedüli irányítás hatáskörére *de jure* és/vagy *de facto* alapon lehet szert tenni.
10. Az egyedüli irányítás megszerzése általában *de jure* alapon történik, egy társaságban a szavazati jogok többségének tulajdonával. Jogi alapú egyedüli irányítás akár kisebbségi résztulajdon esetében is előfordulhat, ha a kérdéses résztulajdonhoz sajátos jogokat kapcsoltak (pl. feljogosítás a felügyelő bizottsági vagy az igazgatótanács tagok több mint felének kinevezésére).
11. Amikor a részvénytulajdon, a korábbi részvényesi közgyűlések szavazati aránya és a többi részvényes álláspontja alapján valószínűsíthető, hogy egy kisebbségi részvényes stabil szavazati többséggel fog rendelkezni a részvényesek

közgyűlésén, akkor a kisebbségi részvényt úgy kell tekinteni, hogy *de facto* alapon egyedüli irányítási joggal bír. Ez többek között olyan tényezők függvénye, mint a fennmaradó részvények megoszlása, a részvényesek közötti szerkezeti vagy gazdasági kapcsolatok, vagy a társaság egyéb részvénytulajdonosainak stratégiai érdekei. Ezeket eseti alapon kell mérlegelni, figyelembe véve a rendszerszolgáltató irányítási és tulajdonosi szerkezetében bekövetkező esetleges változások nyomán a részvényesek jelenlétében várható jövőbeni eltéréseket.

2.3. Több tulajdonos fuvarozó

12. A rendszerszolgáltató működése felett egyszerre több légi fuvarozó vagy vasúttársaság is rendelkezhet meghatározó befolyással.
13. A közös irányítás legtisztább formában ott érvényesül, ahol csak két anyavállalat gyakorolja ezt, egyenlő arányban osztozva a rendszerszolgáltató szavazati jogain. Közös irányításról beszélhetünk ugyanakkor abban az esetben is, ha a szavazatok és a döntési testületekben való képviselőletet illetően nincs egyenlőség a két anyavállalat között, illetve kettőnél több anyavállalat vesz részt a közös vállalat irányításában. Ugyanez érvényesül azoknál a kisebbségi részvényeseknél is, amelyek kiegészítő jogosítványokkal rendelkeznek, és ezáltal megakadályozhatják a közös vállalat stratégiai üzleti magatartása szempontjából lényeges döntések meghozatalát. A vétőjogokról rendelkezhet a közös vállalat alapszabálya vagy az anyavállalatok közötti megállapodás (pl. részvényesi megállapodás).
14. A vétőjogoknak emellett a vállalat üzletpolitikájával kapcsolatos stratégiai döntésekhez kell kapcsolódnuk. A kisebbségi részvényeseket nagyobb hatáskörrel kell felruházniuk, mint amelyben pénzügyi érdekeik védelméhez azok általában részesülnek a közös vállalatban belül. A kisebbségi részvényesek jogainak ez a szokványosnak tekinthető védelme a közös vállalat lényegéhez kapcsolódó határozatokhoz kötődik; ilyen például az alapszabály módosítása, a tőkeemelés vagy -csökkentés, illetve a felszámolás.
15. Ezzel szemben az irányítási befolyást biztosító vétőjog jellemzően olyan döntésekkel vagy kérdésekkel kapcsolatban érvényesíthető, amelyek például a költségvetést, az üzleti tervet (annak az általános üzleti célokra túlmutató elemeit), a nagyberuházásokat (amennyiben azok volumene nem csak a szokásos érdekvédelemhez elegendő vétőjogra korlátozza a kisebbségi részvényes befolyását), illetve a felső vezetés tagjainak kinevezését érintik.
16. Egy rendszerszolgáltatóban kisebbségi részesedéssel rendelkező két vagy több vállalkozás konkrét vétőjogok hiányában is szert tehet a közös irányítás jogára. Ez a helyzet állhat elő például, ha a kisebbségi részvényesek együttesen a szavazati jogok többségével bírnak, és ezeket a szavazati jogokat egyhangúlag gyakorolják. Lehet ez jogi szempontból kötelező érvényű megállapodás eredménye, de kivételes esetekben *de facto* alapon is kialakulhat, ha az érintett kisebbségi részvényesek között erős az érdekközösség.

17. A kisebbségi tulajdonjoggal kapcsolatban ki kell emelni, hogy az ügyviteli szabályzat határozott különbséget kíván tenni a rendszerszolgáltatóban való tisztán pénzügyi tőkerészesedés, és a légi fuvarozónak a rendszerszolgáltató működésében való tevékenyebb részvétele között. A légi fuvarozónak vagy vasúttársaságnak a rendszerszolgáltató döntéshozatalában való hangsúlyos részvétele a rendszerszolgáltató üzleti döntéseinek olyan irányú befolyásolására adhat ösztönzést, amely torzíthatja a versenyt a légi vagy vasúti közlekedés ágazatában. A termékek értékesítését illetően emellett a tulajdonos fuvarozót erősen arra készítheti, hogy saját érdekei mentén különbséget tegyen a számítógépes helyfoglalási rendszerek között.
18. Ha egy légi fuvarozó vagy vasúttársaság a rendszerszolgáltatóban kisebbségi részvénytulajdonosként vesz részt, ez a körülmény különös jelentőséggel bír. Amennyiben az ilyen részvétel a kisebbségi részvényesek pénzügyi érdekeinek védelméen túlmutató jogokkal ruházza fel a kérdéses légi fuvarozót vagy vasúttársaságot, illetve ha a légi fuvarozó vagy vasúttársaság önállóan vagy más részvénytulajdonosokkal közösen befolyásolni tudja a rendszerszolgáltató üzleti döntéseit más résztvevő fuvarozókra vonatkozóan, akkor tulajdonos fuvarozónak tekintendő.
- ### 3. ELJÁRÁSRENDI KÉRDÉSEK
19. A Bizottság panasz vagy saját kezdeményezése alapján eljárva kivizsgálhatja az ügyviteli szabállyal kapcsolatos feltételezett jogsértéseket. A vizsgálatokat a Bizottság a szabályszerű közigazgatási gyakorlat elvének szellemében végzi. A rendszerszolgáltató tulajdonos fuvarozói kötelezettségeit érintő feltételezett jogsértésekkel kapcsolatban a bizottsági vizsgálat elsőként azt méri fel, hogy az érintett légi fuvarozó vagy vasúttársaság a rendszerszolgáltató tulajdonos fuvarozójának tekinthető-e.
20. Az ügyviteli szabályzat 14. cikke felruházza a Bizottságot a vizsgálat lebonyolításához szükséges összes jogkörrel, mely révén adatszolgáltatásra kötelezhet. A Bizottság tehát felkérheti a vállalkozásokat vagy a vállalkozások társulásait, hogy bocsássanak rendelkezésre minden szükséges információt, köztük a 10. cikk hatálya alá tartozó területeken, így a tulajdonos fuvarozói kötelezettségeket érintően elvégzett egyedi vizsgálatokkal kapcsolatban is.
21. A 12. cikk értelmében ezenkívül az egyes rendszerszolgáltatóknak négyévente független könyvvizsgálói jelentést kell benyújtaniuk, amelyben részletezik tulajdonosi struktúrájukat és irányítási modelljüket. Ilyen jelentést a Bizottság is kérhet bármikor. Ennek megfelelően a Bizottságot a 12. és a 14. cikk felhatalmazza a légi fuvarozó vagy vasúttársaság tulajdonos fuvarozói minőségének meghatározásához szükséges összes lényegi információ összegyűjtésére.
22. A meghatározás általában a rendszerszolgáltató tulajdonosi és irányítási szerkezetét ismertető dokumentumok (pl. alapszabályok vagy részvényesi megállapodások) elemzésére épül, de egyéb relevánsnak ítélt dokumentumoknak, például igazgatósági ülések jegyzőkönyveinek az értékelésével is járhat.
23. Amennyiben megállapítást nyer, hogy a légi fuvarozó vagy vasúttársaság tulajdonos fuvarozó, a Bizottság kivizsgálja a tulajdonos fuvarozónak az ügyviteli szabályzatot érintő feltételezett jogsértését. Az ügyviteli szabályzat 16. cikke meghatározza ennek menetét és garantálja az üzleti titkok védelmét, s így felruházza a Bizottságot az adatgyűjtés jogával.
24. Ha bebizonyosodik a jogsértés ténye, a Bizottság meghozhatja a szükséges intézkedéseket ennek megszüntetésére. Az ügyviteli szabályzatot érintő jogsértésért felelős vállalkozásra emellett bírságot is kiszabhat.